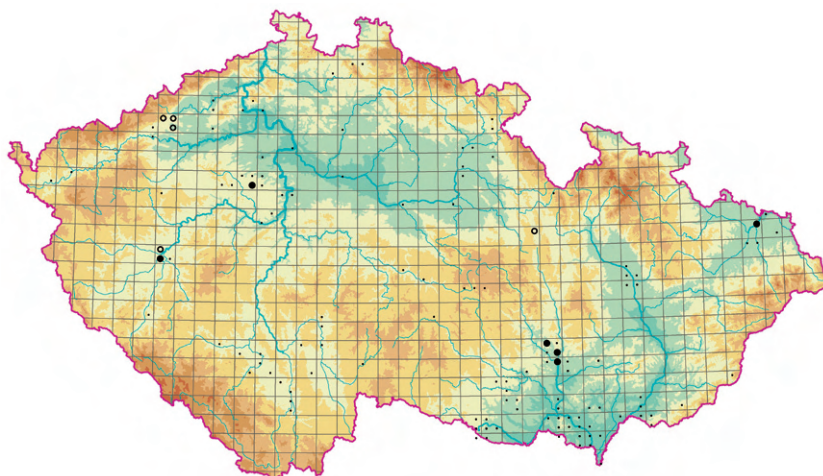

Obr. 66. Rozšíření asociace XBG09 *Sisymbrietum altissimii*; existující fytoocenologické snímky dávají dosti neúplný obraz skutečného rozšíření této asociace, proto jsou malými tečkami označena místa s výskytem diagnostického druhu *Sisymbrium altissimum* podle floristických databází.

Fig. 66. Distribution of the association XBG09 *Sisymbrietum altissimii*; available relevés provide an incomplete picture of the actual distribution of this association, therefore the sites with occurrence of its diagnostic species, *Sisymbrium altissimum*, according to the floristic databases, are indicated by small dots.

Lepš 1986), Brně (Grüll 1979b, 1982) a Ostravě (Višňák 1996a).

Variabilita. Jelikož *Sisymbrietum altissimii* osídluje podobná stanoviště jako asociace *Conyzo canadensis-Lactucetum serriolae*, *Sisymbrietum loeselii* a *Descurainietum sophiae*, jsou časté přechodné porosty k těmto asociacím.

Hospodářský význam a ohrožení. Společenstvo není významné ani z hospodářského, ani z ochrannářského hlediska.

Nomenklatorická poznámka. Bornkamm (1974) validně popsal tuto asociaci, použil však dvě různá jména, a to *Lactuco-Sisymbrietum altissimii* (v textu) a *Sisymbrietum altissimii* (v tab. 2). Z nich vybíráme druhé jméno.

■ **Summary.** This vegetation type is dominated by *Sisymbrium altissimum*, accompanied by other annual plants including winter annuals, and some perennials. It occurs on sunny sites with dry, usually sandy and nutrient-poor soils. Typical habitats include roadsides, dumping grounds, disturbed sites in sand pits and around railways. This vegetation type usually appears in the second year after exposure of bare ground. Its phenological optimum

is in June and July. In the Czech Republic it has scattered occurrences in warm and moderately warm areas.

XBG10

Chamaeplietum officinalis

Hadač 1978

Ruderální vegetace s hulevníkem lékařským

Tabulka 4, sloupec 10 (str. 138)

Orig. (Hadač 1978b): *Chamaeplietum officinalis* Hadač, assoc. nova (*Chamaeplium officinale* = *Sisymbrium officinale*)

Diagnostické druhy: *Atriplex patula*, *Capsella bursa-pastoris*, *Chenopodium album* agg., *Matricaria discoidea*, ***Sisymbrium officinale***

Konstantní druhy: *Artemisia vulgaris*, *Atriplex patula*, ***Capsella bursa-pastoris***, *Chenopodium album* agg., *Lolium perenne*, *Matricaria discoidea*, *Plantago major*, *Poa annua*, *Polygonum aviculare* agg. (převážně *P. aviculare* s. str.), ***Sisymbrium officinale***, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Tripleurospermum inodorum*

Dominantní druhy: ***Capsella bursa-pastoris***, ***Sisymbrium officinale***, *Symphytum officinale*, *Tripleurospermum inodorum*

Formální definice: *Sisymbrium officinale* pokr. > 25 %

Struktura a druhové složení. Dominantním druhem společenstva je hulevník lékařský (*Sisymbrium officinale*), který může na vhodných stanovištích dorůstat výšky až 1 m. Kromě něj se v horní vrstvě porostů uplatňují *Amaranthus retroflexus*, *Artemisia vulgaris* a *Chenopodium album* agg. Ve spodní vrstvě se mohou vyskytovat nízké a poléhavé druhy typické pro sešlapávaná stanoviště, např. *Lolium perenne* a *Plantago major*. Porosty s dominantním *Sisymbrium officinale* mohou být řídké, ale i dosti husté, s pokryvností až 100 %. Vyskytuje se v nich zpravidla 15–20 druhů cévnatých rostlin na plochách o velikosti 4–25 m². Mechorosty se obvykle nevyskytují.

Stanoviště. *Chamaeplietum officinalis* se vyskytuje na mírně osluněných stanovištích. Nejčastěji jde o malé plochy na vesnických dvorech, v prolukách ve městech, při osluněných patách zdí nebo podél komunikací v obcích. Hulevník lékařský dosti dobře snáší občasný sešlap či hrabání drůbeže. Mnohem

vzácnější je na jednorázově vzniklých velkoplošných skládkách a navážkách. Půdy jsou dobře zásobené vodou a živinami, hlinité a ulehle. Časté jsou přechody ke kontaktní sešlapávané vegetaci. Společenstvo roste v nadmořských výškách do 600 m. Ve srovnání s ostatními asociacemi svazu se *Chamaeplietum officinalis* vyskytuje i v chladnějších oblastech.

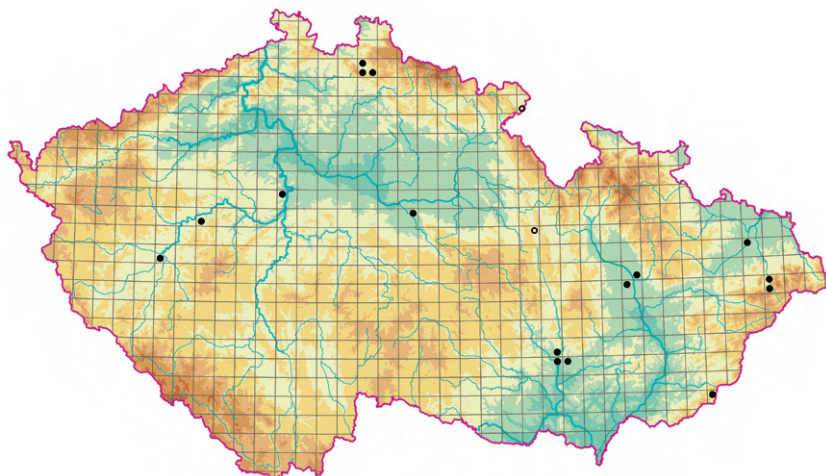
Dynamika a management. *Chamaeplietum officinalis* osídluje čerstvě narušené plochy, na kterých může vytvořit hustě zapojené porosty v průběhu jednoho až dvou vegetačních období. Hulevník lékařský je ozimý druh, který dobře snáší sešlap drůbeží, což jeho porosty stabilizuje. Pronikání druhů následných sukcesních stadií na stanoviště je relativně pozvolné a asociace *Chamaeplietum officinalis* na lokalitě může přetrvávat několik vegetačních období. Hustě zapojené porosty s maximální biomasou se vytvářejí v červenci. Hulevník lékařský však kvete a plodí až do podzimu.

Rozšíření. V okolních středoevropských zemích není *Chamaeplietum officinalis* většinou rozlišována jako samostatná asociace. Je doloženo pouze ze Slovenska (Jarolímeček et al. 1997) a Rakouska

Obř. 67. *Chamaeplietum officinalis*. Porosty hulevníku lékařského (*Sisymbrium officinale*) podél chodníku ve vilové čtvrti v Praze-Strašnicích. (M. Chytrý 2008.)

Fig. 67. Stands of *Sisymbrium officinale* in a residential area in Prague.

Obr. 68. Rozšíření asociace XBG10 *Chamaepletum officinalis*; existující fytoecnologické snímky dávají dosti neúplný obraz skutečného rozšíření této asociace.

Fig. 68. Distribution of the association XBG10 *Chamaepletum officinalis*; available relevés provide an incomplete picture of the actual distribution of this association.

(Mucina in Mucina et al. 1993: 110–168), vyskytuje se však po celé střední Evropě. V České republice je častější v Čechách než na Moravě. Vyskytuje se roztroušeně od planárního do submontánního stupně (Kopecký & Hejný 1992). Doloženo bylo např. z Plzně (A. Pyšek, nepubl., Chocholoušková, nepubl.), Rokycanska (Šandová 1981b), Prahy (Kopecký 1982a), Liberce (Višňák 1992), Broumova (Hadač 1978b), okolí Čáslavi (Lososová, nepubl.), České Třebové (Kovář & Lepš 1986), Brna (Grüll & Kopecký 1983, Grill 1984b), Olomouce (Tlusták 1990), Ostravy (Višňák 1996a) a obcí v Beskydech (Chlapek 1998) a Bílých Karpatech (Horáková, nepubl.).

Hospodářský význam a ohrožení. Společenstvo nemá hospodářský význam a v současnosti není ohroženo.

■ **Summary.** This vegetation type is dominated by *Sisymbrium officinale* and includes some other annuals and species of trampled habitats. It is found on sunny to slightly shaded sites, most often in village yards, in gaps between city buildings, and on roadsides and dumping grounds. Soils are loamy, with good availability of moisture and nutrients. *Sisymbrium officinale* is a winter annual which reaches its maximum biomass in July, but it persists until autumn. It is common from lowland to submontane areas of the Czech Republic.

Tabulka 4. Synoptická tabulka asociací jednoleté vegetace ruderálních stanovišť (třída *Stellarietea mediae*, část 2: *Atriplicion*).
Table 4. Synoptic table of the associations of annual vegetation of ruderal habitats (class *Stellarietea mediae*, part 2: *Atriplicion*).

- 1 – XBG01. *Chenopodietum stricti*
- 2 – XBG02. *Chenopodietum urbici*
- 3 – XBG03. *Atriplicetum nitentis*
- 4 – XBG04. *Descurainio sophiae-Atriplicetum oblongifoliae*
- 5 – XBG05. *Cynodonto dactyli-Atriplicetum tataricae*
- 6 – XBG06. *Atriplicetum roseae*
- 7 – XBG07. *Sisymbrietum loeselii*
- 8 – XBG08. *Descurainietum sophiae*
- 9 – XBG09. *Sisymbrietum altissimi*
- 10 – XBG10. *Chamaeplietum officinalis*
- 11 – XBG11. *Conyzo canadensis-Lactucetum serriolae*
- 12– XBG12. *Ivaetum xanthiifoliae*
- 13– XBG13. *Kochietum densiflorae*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Počet snímků	144	7	100	23	25	2	19	14	13	19	66	8	10
Počet snímků s údaji													
o mechovém patře	27	1	11	3	8	0	2	2	1	2	8	0	0

Bylinné patro

Chenopodietum urbici

<i>Chenopodium urbicum</i>	1	100	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Chenopodium glaucum</i>	8	57	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Malva neglecta</i>	7	43	.	.	.	50	.	.	.	5	2	.	.
<i>Mercurialis annua</i>	7	29	6	.	.	.	.	7	.	.	2	.	.
<i>Atriplex prostrata</i> subsp. <i>latifolia</i>	9	29	5	4	.	.	.	7	.	5	2	.	.

Atriplicetum roseae

<i>Atriplex rosea</i>	.	.	.	.	4	100	.	.	.	.	.	.	.
-----------------------	---	---	---	---	---	-----	---	---	---	---	---	---	---

Sisymbrietum loeselii

<i>Cardaria draba</i>	2	.	3	13	8	.	37	.	8	.	6	13	10
-----------------------	---	---	---	----	---	---	----	---	---	---	---	----	----

Descurainietum sophiae

<i>Chenopodium ficifolium</i>	12	.	8	4	.	.	.	43	.	5	2	13	.
<i>Senecio vulgaris</i>	13	.	5	.	4	.	5	36	8	11	11	13	.
<i>Urtica urens</i>	2	.	3	9	.	.	5	21	.	5	2	.	.

Sisymbrietum altissimi

<i>Crepis foetida</i> subsp. <i>rhoeadifolia</i>	.	.	1	.	.	.	.	.	15	.	3	.	.
<i>Bromus commutatus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	8	.	.	.	.

Chamaeplietum officinalis

<i>Capsella bursa-pastoris</i>	27	71	21	17	8	.	21	71	31	84	26	38	20
<i>Matricaria discoidea</i>	12	14	7	.	.	50	.	36	.	53	6	.	.

Tabulka 4 (pokračování ze strany 138)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ivaetum xanthiifoliae													
<i>Iva xanthiifolia</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	100	.
<i>Datura stramonium</i>	1	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	38	.
<i>Arctium lappa</i>	4	.	8	17	.	.	5	14	15	5	6	75	10
<i>Galinsoga parviflora</i>	13	.	9	4	4	.	5	.	.	.	11	75	.
<i>Ballota nigra</i>	16	43	22	22	8	.	11	36	.	.	9	88	10
<i>Sonchus oleraceus</i>	38	29	14	30	16	.	5	7	23	26	20	88	10
<i>Bromus sterilis</i>	2	.	14	13	20	.	11	21	.	11	11	50	20
<i>Cichorium intybus</i>	1	.	3	.	.	.	.	.	15	.	3	50	10
<i>Conium maculatum</i>	1	.	4	.	4	.	.	.	.	.	.	25	.
<i>Leonurus cardiaca</i> s. l.	.	14	4	.	.	.	.	.	.	.	.	25	.
<i>Solidago canadensis</i>	1	.	1	4	.	.	.	.	15	.	6	38	.
<i>Erysimum cheiranthoides</i>	6	.	4	4	.	.	5	21	.	21	8	38	.
<i>Lolium perenne</i>	16	14	18	30	24	.	16	43	8	63	24	88	40
<i>Echinops sphaerocephalus</i>	1	.	1	.	.	.	.	.	8	.	2	25	.
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	21	57	30	26	56	100	5	21	15	68	24	100	50
<i>Artemisia vulgaris</i>	60	43	59	70	52	50	74	50	54	63	48	100	60
<i>Arctium minus</i>	1	14	3	4	.	.	5	.	.	.	.	25	.
<i>Poa palustris</i>	3	.	5	.	4	.	.	7	.	.	8	63	.
Kochietum densiflorae													
<i>Kochia scoparia</i>	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	2	.	100
<i>Crepis capillaris</i>	1	.	.	.	4	.	.	.	.	.	.	.	40
<i>Diplotaxis tenuifolia</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20
<i>Erysimum durum</i> s. l.	3	.	4	.	.	.	5	.	.	.	.	.	20
Diagnostické druhy pro dvě a více asociací													
<i>Chenopodium album</i> agg.	100	100	64	57	44	.	58	71	62	79	39	100	80
<i>Atriplex sagittata</i>	22	43	100	35	28	.	32	57	23	16	21	50	40
<i>Sisymbrium loeselii</i>	4	29	16	26	20	.	100	36	38	.	14	50	10
<i>Sisymbrium officinale</i>	19	57	8	22	4	100	5	21	8	100	17	38	.
<i>Descurainia sophia</i>	10	43	23	9	4	.	11	100	23	5	8	.	10
<i>Atriplex patula</i>	44	57	36	22	16	.	16	36	.	53	15	.	30
<i>Solanum nigrum</i> s. l.	13	43	3	.	.	.	5	.	.	.	2	100	.
<i>Lactuca serriola</i>	15	.	53	30	32	.	58	50	8	16	73	75	40
<i>Atriplex oblongifolia</i>	3	.	4	100	8	.	5	.	8	.	5	.	20
<i>Atriplex tatarica</i>	5	.	11	.	100	.	.	7	.	.	.	63	10
<i>Conyza canadensis</i>	11	14	18	9	12	.	47	36	54	26	79	75	40
<i>Sisymbrium altissimum</i>	4	.	2	13	8	.	26	14	100	.	12	38	50
<i>Carduus acanthoides</i>	9	.	9	4	12	.	42	7	31	5	20	75	10
<i>Hordeum murinum</i>	1	.	3	.	12	.	21	14	.	11	3	25	.
<i>Lepidium ruderae</i>	5	29	6	.	12	.	11	29	.	11	6	38	10
<i>Senecio viscosus</i>	4	.	5	.	.	.	11	7	31	16	27	.	10
<i>Bromus tectorum</i>	1	.	5	.	4	.	16	21	31	.	12	63	.
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	58	71	61	39	52	.	68	71	85	68	62	100	50
<i>Amaranthus albus</i>	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	50	30
<i>Amaranthus retroflexus</i>	23	.	9	17	16	.	11	14	15	.	15	100	70

Tabulka 4 (pokračování ze strany 139)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ostatní druhy s vyšší frekvencí													
<i>Elytrigia repens</i>	41	.	44	70	36	.	58	50	31	37	24	88	40
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	31	43	20	30	8	.	26	29	8	79	44	100	.
<i>Urtica dioica</i>	35	43	35	30	16	.	26	29	.	37	9	50	20
<i>Cirsium arvense</i>	22	.	24	22	12	.	42	14	62	5	33	75	20
<i>Convolvulus arvensis</i>	16	.	15	22	32	.	26	14	62	5	24	25	20
<i>Achillea millefolium</i> agg.	14	.	18	13	28	.	16	14	23	26	26	25	10
<i>Fallopia convolvulus</i>	15	14	14	13	8	.	16	29	15	26	21	38	10
<i>Poa annua</i>	17	57	7	13	4	100	5	7	23	58	23	13	.
<i>Plantago major</i>	15	57	10	13	4	100	11	.	.	63	20	25	10
<i>Stellaria media</i> agg.	13	14	12	9	8	.	11	29	.	26	12	13	20
<i>Persicaria lapathifolia</i>	28	14	3	4	.	.	.	.	8	5	3	25	20
<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>	10	14	17	26	.	.	21	29	8	.	5	25	.
<i>Galium aparine</i>	10	.	18	17	.	.	21	29	8	5	6	.	10
<i>Arrhenatherum elatius</i>	5	.	10	26	36	.	16	7	46	.	11	.	20
<i>Chenopodium polyspermum</i>	24	14	4	.	.	.	.	.	8	.	3	.	10
<i>Poa pratensis</i> s. l.	6	.	5	9	.	.	11	14	15	11	8	75	20
<i>Rumex crispus</i>	8	.	5	4	4	.	11	.	8	21	11	.	.
<i>Arctium tomentosum</i>	6	.	14	9	.	50	.	7	.	.	5	25	.
<i>Sinapis arvensis</i>	8	14	8	.	4	.	.	29	.	5	8	.	.
<i>Rumex obtusifolius</i>	11	14	8	.	.	.	5	.	.	21	.	.	.
<i>Dactylis glomerata</i>	4	14	11	13	.	.	.	7	.	26	3	.	.
<i>Trifolium repens</i>	8	.	4	4	4	.	5	.	.	26	6	.	.
<i>Viola arvensis</i>	3	14	3	4	8	.	21	7	.	.	15	.	.
<i>Melilotus officinalis</i>	2	.	7	9	4	.	.	.	15	.	6	25	10
<i>Calamagrostis epigejos</i>	3	.	3	.	.	.	5	.	23	.	9	50	10
<i>Melilotus albus</i>	3	.	6	.	.	.	11	7	23	5	5	.	10
<i>Echium vulgare</i>	6	.	1	.	.	.	5	.	46	.	2	.	10
<i>Pastinaca sativa</i>	3	.	6	4	.	.	.	.	31	5	2	.	.
<i>Linaria vulgaris</i>	2	.	2	.	.	.	5	.	8	.	11	.	20
<i>Poa compressa</i>	1	.	1	.	4	.	.	.	15	.	12	25	10
<i>Persicaria maculosa</i>	6	.	1	.	.	.	.	.	.	11	3	25	.
<i>Galinsoğa quadriradiata</i>	3	.	2	.	.	.	5	7	.	21	2	.	.
<i>Sonchus asper</i>	6	.	.	.	.	.	.	.	8	26	.	.	.
<i>Picris hieracioides</i>	1	.	.	4	.	.	.	.	.	.	.	.	20
<i>Anthemis cotula</i>	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	.	.	.

Mechové patro***Conyzo canadensis*-*Lactucetum serriolae***

<i>Bryum argenteum</i>	4	.	.	33	13	—	.	50	.	.	38	—	—
------------------------	---	---	---	----	----	---	---	----	---	---	----	---	---

Ostatní druhy s vyšší frekvencí

<i>Ceratodon purpureus</i>	4	.	.	33	.	—	.	.	.	.	25	—	—
<i>Barbula convoluta</i>	.	.	.	33	.	—	.	.	.	.	13	—	—

